

Nummer : 07-10.2014

Onderwerp : Verordening winkeltijden Eemsmond

Korte inhoud : Met ingang van 1 juli 2013 is de Winkeltijdenwet gewijzigd. De meest belangrijke wijziging is dat de verantwoordelijkheid voor winkelopenstelling op zondag en feestdagen bij gemeenten wordt neergelegd. De gemeenteraad bepaalt namelijk of - en in hoeverre- vrijstelling of ontheffing wordt gegeven voor openstelling op zon- en feestdagen

Uithuizen, 24 april 2014

AAN DE RAAD

Aanleiding

Met ingang van 1 juli 2013 is de Winkeltijdenwet gewijzigd. Het doel hiervan is dat rekening kan worden gehouden met de veranderende maatschappelijke patronen. Van belang is dat hiertoe de verantwoordelijkheid voor openstelling op zon,- en feestdagen aan de gemeente wordt gelaten.

Het verbod om winkels op zon- en feestdagen en op werkdagen voor 6 uur en na 22 uur open te stellen blijft bestaan. De raad kan echter wel bepalen of -en in hoeverre- u vrijstelling of ontheffing verleent van deze verboden.

Wetswijziging

De meest belangrijke wijziging van de Winkeltijdenwet is dat de verantwoordelijkheid voor winkelopenstelling op zon- en feestdagen bij gemeenten wordt neergelegd.

Andere veranderingen zijn:

- Het vervallen van de grondslag voor een aantal bepalingen in het Vrijstellingenbesluit waardoor bepaalde winkels niet meer "automatisch" vrijgesteld zijn. Het gaat hier bijvoorbeeld om snackbars, ijssalons, winkels in musea en straatverkoop.
- De gemeente bepaalt nu zelf of en in hoeverre zij vrijstelling of ontheffing verleent van de verboden om winkels op zon- en feestdagen en op werkdagen voor 6.00 uur en na 22 uur open stellen.

Huidige situatie Eemsmond

Vanuit de wet is het uitgangspunt dat winkels gesloten zijn op zon- en feestdagen en werkdagen voor 6 uur en na 22 uur. Bepaalde soorten winkels (gezondheidszorg, verkeer en vervoer en nieuwsbladen en tijdschriften) zijn hiervan vrijgesteld in het Vrijstellingenbesluit Winkeltijdenwet. Het college kan op basis van de huidige verordening maximaal 8 vrijstellingen per kalenderjaar verlenen. In de huidige situatie worden alle 8 vrijstellingen/ontheffingen voor zon- en feestdagen verleend. Verder bestaat de mogelijkheid tot ontheffing voor zon- en feestdagen en werkdagen voor 6 uur en na 22 uur.

De huidige verordening blijft van kracht zolang deze niet gewijzigd wordt, omdat de huidige verordening ook onder de gewijzigde wet had kunnen worden vastgesteld. De wetswijziging geeft echter wel de gelegenheid om de winkeltijdenverordening nader tegen het licht te houden. De mogelijkheden die de nieuwe wet biedt, alsook de datering van de huidige verordening (14 juni 1996) zijn onder meer aanleiding geweest tot herijking van de winkeltijdenverordening.

Herijking winkeltijdenverordening

Voor een herijking van de winkeltijdenverordening is de VNG-modelverordening als leidraad genomen. Niettemin laat het model keuzevrijheid aan de gemeenteraad om zelf invulling te geven aan vrijstellingen en ontheffing van de verboden om winkels op zon-, en feestdagen en op werkdagen van 22.00 tot 6.00 uur open te stellen. Teneinde hieromtrent tot een weloverwogen besluit te komen, is het belangrijk om een aantal mogelijke varianten af te wegen tegen de bij de winkeltijdenverordening betrokken belangen.

Belangen en varianten

Het uitgangspunt bij de verandering van regelgeving is dat de gemeente de verschillende belangen hoort af te wegen. Wij hebben een vijftal varianten nader beschouwd, inclusief de huidige regeling, en daarbij rekening gehouden met de volgende belangen:

1. Werkgelegenheid en economische bedrijvigheid
2. Recreatieve en toeristische aantrekkingskracht
3. De situatie in naburige gemeenten
4. Werknemers en winkeliers met weinig of geen personeel
5. Behoeftte bij winkeliers
6. De zondagsrust
7. De leefbaarheid (openbare orde en veiligheid)
8. Vermindering van de regeldruk

De varianten die zijn beoordeeld zijn:

1. het volledig aan de middenstand zelf overlaten.
2. supermarkten alle zondagen open, 12 dagen zon- en feestdagen per jaar voor andere branches.
3. de huidige regeling verruimen van 8 naar 16 zon- en feestdagen.
4. de huidige regeling behouden (8 zon- en feestdagen per jaar)
5. geen openstelling meer op zon- en feestdagen.

Vrijstelling zon- en feestdagen

Wanneer alle belangen worden gewogen heeft variant 2 de voorkeur. Deze variant houdt in dat supermarkten elke zondag open mogen van 12.00 tot 17.00 uur. Daarnaast kan het college maximaal 12 dagen per kalenderjaar vrijstelling verlenen voor openstelling op zon- en feestdagen.

In het navolgende wordt uiteengezet waarom deze variant, afgezet tegen de belangen, de voorkeur heeft.

Werkgelegenheid en economische bedrijvigheid

Een vrijstelling voor supermarkten op zondag betekent dat de werkgelegenheid en economische bedrijvigheid in die branche kan worden bevorderd. Dit is niet of minder het geval in de varianten waarbij slechts een aantal malen per jaar ontheffing kan worden verleend (varianten 3 en 4).

Recreatieve en toeristische aantrekkingskracht

Een verruiming van de huidige regeling om op zon- en feestdagen geopend te mogen zijn ondersteunt de recreatie en het toerisme. Door een vrijstelling te verlenen aan supermarkten is er zelfs sprake van een meer reguliere openstelling en kunnen deze winkels op structurele wijze ondersteuning bieden aan recreatie en toerisme.

Situatie in naburige gemeenten

De winkeliers in de naburige gemeenten Winsum en De Marne mogen alle zon- en feestdagen open. In de gemeente Appingedam mogen supermarkten op alle zondagen open en is daarnaast de mogelijkheid tot maximaal 12 vrijstellingen per jaar voor de overige winkeliers. De winkeliers in de gemeenten Loppersum en Delfzijl mogen 12 aangewezen zon- en feestdagen open. De afstanden tussen Eemsum en omliggende gemeenten is dermate klein dat sprake kan zijn van klanttoerisme. Door een vrijstelling te verlenen aan supermarkten kunnen deze op een gelijkwaardige manier concurreren met omliggende gemeenten. De overige twaalf vrijstellingen (op aanvraag) bieden met name de bouwmarkten en meubelspeciaalzaken de mogelijkheid om op feestdagen geopend te zijn.

Werknemers en winkeliers met weinig of geen personeel

Winkelmedewerkers zijn niet altijd enthousiast om op zondag te werken. De zondag is namelijk van oudsher een rustdag en biedt bovendien de gelegenheid tot zingeving, ontspanning en het onderhouden van sociale contacten. Door geen algehele vrijstelling te verlenen, maar slechts een vrijstelling voor supermarkten, worden winkeliers met weinig of geen personeel ontzien. Het werk-drukeffect van verruiming van 8 naar 12 vrijstellingen (op aanvraag voor niet supermarkten) is gering. Bovendien worden de belangen van werknemers beschermd met de arbeidstijdenwet.

Behoefte bij winkeliers

Op 3 februari j.l. is een bijeenkomst georganiseerd voor lokale winkeliers. Gebleken is dat er vanuit het lokale midden- en kleinbedrijf niet erg veel behoefte is aan een verruiming van de huidige regeling. Voor wat betreft de supermarkten lopen de meningen uiteen. Dit varieert van de ene supermarkt die graag elke zondag open wil tot de andere die aangeeft geen uitbreiding te willen.

Ditzelfde beeld is aanwezig onder bouwmarkten en meubelspeciaalzaken. Zo hebben geeft de ene bouwmarkt en meubelspeciaalzaak aan behoefte te hebben aan met name feestdagenopenstelling en geeft de andere bouwmarkt aan hier geen behoefte aan te hebben. Door een vrijstelling te verlenen aan supermarkten kunnen deze zelf bepalen of zij wel of niet open willen zijn op zondag. De overige 12 vrijstellingen (op aanvraag) kunnen dan bijvoorbeeld worden gebruikt voor feestdagopenstelling voor bouwmarkten en meubelzaken als ook incidentele zondagopenstelling voor overige winkeliers (anders dan supermarkten).

De zondagsrust

Naar mate er meer openstelling komt voor winkeliers op zon- en feestdagen wordt de zondagsrust in en om winkelgebieden aangetast. Het winkelend publiek veroorzaakt nu eenmaal bedoening en bedrijvigheid. Door vrijstelling en ontheffingen voor de zon- en feestdagen wordt de zondagsrust per definitie aangetast. Door beperkingen op te leggen in tijd (12.00 tot 17.00 uur), plaats en/of branche (supermarkten) wordt de aantasting van de zondagsrust beperkt.

De leefbaarheid (daaronder ook begrepen openbare orde en veiligheid)

Winkelgebieden zijn doorgaans leeg en verlaten op zon- en feestdagen. Nadelig effect hiervan is dat dit hangjongeren kan aantrekken, wat kan leiden tot overlast en een onveilig gevoel bij omwonenden en passanten. Winkelend publiek zorgt evenwel voor een levendig winkelgebied. Variant 2, waarbij supermarkten worden vrijgesteld voor de zondag, vergroot de leefbaarheid doordat op structurele basis de supermarkten open kunnen zijn. Door een beperking in openingstijden, namelijk 12.00 tot 17.00 uur op zondag, wordt de overlast voor omwonenden beperkt. De mogelijkheid tot 12 keer vrijstelling per jaar, in tegenstelling tot de bestaande 8 keer, zal weinig van invloed zijn op de leefbaarheid.

Vermindering van de regeldruk

Indien winkeliers vrij worden gelaten om zelf te bepalen wanneer zij op zon- en feestdagen open willen, betekent dit een vermindering van de regeldruk en administratieve lastenverlichting, wat doorgaans als positief wordt ervaren. In de beschouwde variant wordt een deel van de winkels vrijgesteld waardoor dit de regeldruk vermindert. Voor de twaalf vrijstellingen (op aanvraag) geldt vanzelfsprekend dat dit geen vermindering van de regeldruk is.

Een meer gedetailleerd overzicht van de varianten, alsmede de afweging van de verschillende belangen ligt ter inzage op de RIR.

Op basis van het voorgaande wordt voorgesteld om variant 2, supermarkten op zondagen open van 12.00 tot 17.00 uur en de mogelijkheid voor het college om maximaal 12 dagen per kalenderjaar vrijstelling te verlenen voor opening op zon- en feestdagen, op te nemen in de verordening.

Vrijstellingen uit het (oude) vrijstellingenbesluit

Gevolg van de wetswijziging is ook dat een aantal winkels, die eerder waren vrijgesteld bij het vrijstellingenbesluit, nu niet meer "automatisch" is vrijgesteld. Het betreft een heel scala aan winkels, waarvan de belangrijkste zijn: afhaalwinkels (snackbars en ijssalons), videotheken, winkels in musea en straatverkoop. Het gaat hier om vormen van detailhandel die traditioneel reeds veel op zon- en feestdagen plaatsvinden. Om de huidige situatie te kunnen voortzetten is het nodig om deze in de nieuwe verordening op te nemen.

Voorgesteld wordt dan ook om deze vrijstellingsbepalingen op te nemen in de verordening.

Vrijstelling voor winkels in kunst, antiek en curiosa

Winkels die zich speciaal richten op de verkoop van kunst, antiek en curiosa zijn op zichzelf winkels, maar kennen niettemin in de Winkeltijdenwet een speciale status, die voortkomt uit de oude Winkelsluitingswet. De achtergrond van de bijzondere status is dat vanuit deze winkels overwegend een toeristische aantrekkingskracht en recreatief karakter uitgaat. Het gaat bij kunst (schilderijen, beelden e.d.) om de verkoop in kunstateliers of galleries. Bij antiek of curiosa dient het niet in hoofdzaak te gaan om de verkoop van 'goederen'. De commercie is derhalve van ondergeschikte aard. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een antiek- en curiosaroute, waarbij overwegend sprake is van een toeristisch en recreatief karakter. Een dergelijke kunst- en curiosaroute loopt ook door de gemeente Eemsmond. Verder spelen concurrentieoverwegingen bij kunst, antiek en curiosa nauwelijks een rol, gezien het individuele karakter van de betrokken voorwerpen. Volledigheidshalve dient opgemerkt te

worden dat het bij deze categorie niet gaat om een vrijstelling voor tweede-handswinkels.

Voorgesteld wordt om een vrijstellingsbepaling voor winkels die speciaal gericht zijn op de verkoop van kunst, antiek en curiosa op te nemen in de verordening.

Individuele ontheffing

Naast de vrijstelling voor supermarkten en twaalf keer per kalenderjaar een vrijstelling (op aanvraag), is middels het VNG-model aanbevolen, in bijzondere gevallen te beschikken over een mogelijkheid voor een individuele ontheffing voor openstelling op zon- en feestdagen en werkdagen in de periode tussen 22.00 en 6.00 uur. Een dergelijke ontheffingsmogelijkheid is ook al in de huidige verordening opgenomen. Van deze bepaling zal slechts in bijzondere gevallen gebruik worden gemaakt. Het zal hierbij gaan om uitzonderingsgevallen die doorgaans niet zijn voorzien. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat hiermee een structurele of substantiële uitbreiding van de hierboven genoemde vrijstellingen wordt bewerkstelligd. Het moet derhalve gaan om incidentele uitzonderingsgevallen.

Voorgesteld wordt om deze individuele ontheffing ook weer op te nemen in de nieuwe verordening.

Communicatie

De supermarkten die aanwezig waren op de informatiebijeenkomst zijn, zoals afgesproken tijdens de bijeenkomst met lokale winkeliers op 3 februari jl., nadat wij (het college) een besluit over de verordening hadden genomen, mondeling geïnformeerd. De reacties waren, op een enkele uitzondering na, positief. De twee niet aanwezige supermarkten zijn eveneens mondeling geïnformeerd.

Financiële consequenties

Er zijn geen financiële consequenties verbonden aan dit voorstel.

Voorstel

Wij stellen u voor

- de Verordening winkeltijden Eemsmond vast te stellen.

Burgemeester en wethouders
van de gemeente Eemsmond,

M. van Beek, burgemeester

B.L. Meijer, secretaris